

Sociaal-maatschappelijke impact van voetbalclubs

INTERVIEW Marijke Jansen, Jorn Koelemaij, Ineke Deelen & Nynke Burgers

Sportevenementen en –projecten kunnen een positieve uitwerking hebben op sociale cohesie in een buurt of wijk, sociale veiligheid en andere maatschappelijke aspecten zoals gezondheid. Steeds vaker nemen professionele voetbalclubs initiatieven om een positieve bijdrage te leveren op sociaal-maatschappelijk gebied. Wat zijn hiervoor de beweegredenen, en hoe komen dergelijke projecten tot stand? AGORA ging hierover in gesprek met Drees Kroes (FC Twente) en Peter Gheysen (Club Brugge).

Zowel Club Brugge als FC Twente geven aan het belangrijk te vinden om niet alleen te presteren op het voetbalveld, maar ook een positieve bijdrage te leveren aan de samenleving. Om deze maatschappelijke bijdrage te kunnen verwezenlijken heeft Club Brugge in 2007 de Club Brugge Foundation opgericht. De foundation heeft de missie om

regionaal, nationaal en internationaal de kracht van Club Brugge te gebruiken ten voordele van de samenleving. In Nederland is FC Twente één van de voorlopers op maatschappelijk gebied. De club richt zich op drie pijlers: voetbal, ambiance en solidariteit. Om met name in nabijgelegen wijken vorm en invulling te geven aan de pijler solidariteit is in 2005 de stichting 'Scoren in de wijk' opgericht. De stichting maakt gebruik van de sterke positie van FC Twente in de samenleving, om de sociaaleconomische positie van de regio te versterken en de positie van kwetsbare groepen te verbeteren.

Thema's en projecten

Om vorm te geven aan de solidariteitsgedachte, richt Stichting 'Scoren in de wijk' zich op vier thema's: 1) Sport, 2) Gezondheid, 3) Scholing en 4) Betrokkenheid. Vergelijkbaar zijn de thema's van Club Brugge Foundation. Zij is actief op de gebieden 1) Sportief, 2) Gezondheid en educatie, 3) Sociale integratie en 4) International. Binnen deze thema's worden door

Drees Kroes

Peter Gheysen

Drees Kroes is een gepensioneerd gemeenteambtenaar. Hij nam in 2003 het initiatief voor het opzetten van structurele maatschappelijke projecten namens FC Twente. Dit resulteerde in 2005 tot de oprichting van de stichting 'Scoren in de wijk', waar Kroes nu werkzaam is als algemeen projectleider. FC Twente is opgericht in 1965. De club, afkomstig uit Enschede, speelt in de Nederlandse Eredivisie. Thuisbasis is stadion de Grolsch Veste, welke een capaciteit heeft van 30.205 toeschouwers.

Peter Gheysen is community coördinator van Club Brugge Foundation. Hij zet diverse sociaal-maatschappelijke projecten op binnen de Club Brugge Foundation. Club Brugge is opgericht in 1891. De club speelt in de Belgische Pro League. Thuisbasis is het Jan Breydel Stadion, dat ruimte biedt aan 29.042 toeschouwers.

Een voetbalclinic aan lokale jeugd in Twente. Bron: FC Twente

beide clubs heel diverse projecten opgezet.

Stichting 'Scoren in de wijk' zet binnen het thema 'Sport' projecten op die sporten stimuleren. Zij doen dit vanuit de gedachte dat sporten een belangrijk onderdeel is van een gezonde leefstijl, en bijdraagt aan sociaal-emotionele ontwikkeling. Zo wordt er jaarlijks een sportmarkt georganiseerd voor leerlingen uit groep 7 en 8 en worden voetbalcursussen aangeboden. Hiernaast zorgde FC Twente, in samenwerking met partners, voor de komst van enkele pannakooien en Cruiff Courts. Club Brugge Foundation organiseert binnen het thema 'Sportief' projecten die specifieke doelgroepen stimuleren te sporten. Zo zijn er speciale voetbalteams voor daklozen, jongeren met autisme en jongeren met een mentale en/of lichamelijke beperking. Aanvullend worden er voor deze groepen activiteiten georganiseerd die ondersteunend zijn op communicatief en pedagogisch vlak en op het gebied van re-integratie. Daarnaast worden de inwoners van Brugge door middel van het project 'Start to run' uitgenodigd en gestimuleerd om te gaan hardlopen.

Stichting 'Scoren in de wijk' zet zich tevens in op het gebied van gezondheid en educatie, welke zij als twee aparte thema's beschouwt. De stichting werkt binnen het thema 'Gezondheid' aan het stimuleren van een gezonde leefstijl bij jong en oud, waarbij de focus ligt op voldoende beweging en gezonde voeding. Hiervoor biedt de stichting

een online gezondheidsprogramma aan. Daarnaast worden wijkbewoners uitgenodigd deel te nemen aan verschillende beweegvormen en er wordt met enige regelmaat een fit-test georganiseerd. Binnen het thema 'Scholing' organiseert de stichting activiteiten die zich richten op het verminderen van taalachterstanden van basisschoolleerlingen, het verlenen van hulp aan schoolverlaters, en het bieden van hulp aan werkzoekenden. In het kader van het thema 'Gezondheid en educatie' heeft Club Brugge Foundation het project 'Gezond scoort!' opgezet, welke het doel heeft kinderen een gezonde leefstijl aan te leren, waarbij de voetballers van Club Brugge een belangrijke voorbeeldfunctie vervullen. Vanuit het project 'Playing for success' worden diverse onderwijsactiviteiten aangeboden aan schoolvermoeide kinderen, met het doel hun kennis te vergroten en een positieve houding tegenover school te bewerkstelligen. Tevens zet de foundation zich in om de fans van Club Brugge te motiveren om bloed te doneren aan het Rode Kruis.

In het kader van het thema 'Betrokkenheid' stelt de stichting 'Scoren in de wijk' zich ten doel de sociale samenhang in de wijk te verhogen, aangezien ze ervan overtuigd is dat dit op een positieve manier bijdraagt aan de leefbaarheid van de wijk. Daarnaast kan het inwoners helpen uit een sociaal isolement te raken. Om deze doelen te bereiken worden er activiteiten zoals theaterproducties, een graffiti-project, een voetbalkoor, en een culturele proeverij georganiseerd. Club Brugge Foundation zet

Kinderen uit Maldegem tijdens een voetbalclinic van de Club Brugge Foundation. Bron: Gemeente Maldegem

zich binnen het thema 'Sociale integratie' in voor mensen met een verminderde kans op werk, door hen sollicitatievaardigheden te leren of door hen een baan aan te bieden bij Club Brugge. Ook wordt er jaarlijks een 'job fair' georganiseerd, waar sponsors van Club Brugge zich kunnen presenteren aan werkzoekende fans. Daarnaast wil Club Brugge toegankelijk zijn voor rolstoelgebruikers en blinden. Voor hen zijn de rolstoeltribune en de blindentribune ontwikkeld.

Verder werkt Club Brugge Foundation aan projecten binnen het thema 'International'. Hierin is niet alleen ruimte om internationale goede doelen te steunen, maar werkt de foundation ook samen met internationale clubs. "Engeland zit al een heel stuk verder en daar kunnen we dus veel van leren. (...) Veel initiatieven die we nemen, komen vanuit de UK." aldus Gheysen. Ook FC Twente kijkt voor inspiratie wel eens over de grens, maar is van mening dat eigen bedachte, innovatieve en contextspecifieke projecten waarschijnlijk meer opleveren. Beleidsoverdracht, nationaal of internationaal, is dan ook risicovol volgens Kroes: "De regio Twente zit sociaaleconomisch en cultureel anders in elkaar dan bijvoorbeeld Amsterdam, Manchester of Leeds."

Aanpak

Waar Club Brugge Foundation veelal wijkoverstijgend te werk gaat, heeft de stichting 'Scoren in de wijk' zich tot dusverre vooral gericht op het signaleren en aanpakken van problemen in achterstandsbuurten in Enschede en Hengelo, waar het trainingscomplex van de club zich bevindt. Momenteel spreekt stichting 'Scoren in de wijk' de ambitie uit hun schaalniveau wat uit te breiden om zo de gehele regio te bedienen.

De doelgroepen waarop beide stichtingen hun projecten afstemmen

variëren van inwoners van de wijk of stad, tot zeer specifieke doelgroepen, welke door de Club Brugge Foundation ook wel kansengroepen worden genoemd. Voorbeelden van doelgroepen zijn blinden, mensen met een mentale of fysieke beperking, vroegtijdige schoolverlaters, of mensen met een uitkering. Aangezien het logo en de naam van de clubs een breed publiek aanspreekt, is het vaak mogelijk om normaliter moeilijk bereikbare groepen voor projecten te enthousiasmeren. De aanwezigheid van voetballers zorgt hierbij voor een nog grotere impuls. Opvallend is dat FC Twente, zo legt Kroes uit, bij ieder project zeer contextspecifiek te werk gaat: "De doelgroep hangt ervan af waar de problemen of ontwikkelingen zitten. Wat wij in Twente hebben ingevuld is heel eigen, heel specifiek." Volgens Kroes is het bovendien verstandig om projecten juist toegankelijk te maken voor diverse doelgroepen: "Wanneer je alleen gaat werken met jongeren 'waar iets mee aan de hand is', moet je oppassen voor stigmatisering."

Partners

Voor de organisatie van de projecten werken zowel Club Brugge Foundation als stichting 'Scoren in de wijk' intensief samen met diverse partners. Dit is in beide gevallen essentieel om de financiering voor projecten rond te krijgen. Club Brugge Foundation heeft een samenwerkingsverband met de gemeente, en wordt tevens ondersteund door de Vlaamse overheid. De ondersteuning vanuit de gemeente is echter niet altijd vanzelfsprekend, aangezien er met Cercle Brugge nog een professionele voetbalclub in de stad aanwezig is. Stichting 'Scoren in de wijk' heeft ook met (lokale) overheden een samenwerking opgebouwd, al laat Kroes weten dat gemeenten en ministeries vaak wat onberekenbaar

zijn. De politieke kleur van de coalitie speelt hierbij bijvoorbeeld een belangrijke rol. Zeker in de huidige tijd, waarin bezuinigingen, decentralisering en de participatiemaatschappij centraal staan is veel onduidelijk over de rol van de gemeente.

Club Brugge Foundation wordt verder ondersteund door tv-zenders, commerciële bedrijven en onderwijsinstututen. Ook de stichting van FC Twente wordt ondersteund door diverse partners, waaronder onderwijs- en kennisinstellingen, woningbouwcorporaties, sportverenigingen en zorgverzekeraars. Kroes is enthousiast over de samenwerking met kennisinstututen zoals de Saxion Hogescholen, de Universiteit Twente en het ROC van Twente. Deze partijen dragen bij aan meer specifieke kennis op bepaalde terreinen en vervullen in de uitvoering van diverse projecten een belangrijke ondersteunende rol. Universiteit Twente wordt ook ingezet voor de monitoring en effectevaluatie van bepaalde projecten. In België is de Universiteit van Antwerpen betrokken bij de monitoring van één project van Club Brugge Foundation. Andere projecten worden soms geëvalueerd vanuit eigen initiatief. Hoewel Gheysen de meerwaarde van monitoring ziet, en voor elk project een doelstelling formuleert en een nulmeting uitvoert, geeft hij aan dat een kwantitatieve meting van effecten van een project erg moeilijk is. "Sommige zaken kun je wel met cijfers aantonen, hoeveel heeft het opgebracht, of hoeveel heeft het resultaat gehad (...) maar een effectieve kwalitatieve meting (...) dat is niet eenvoudig (...)." Gheysen benadrukt wel aan te kunnen geven hoeveel mensen bereikt zijn met de projecten.

De achterliggende gedachte

Het idee achter het dragen van een maatschappelijke verantwoordelijkheid is volgens beide stichtingen 'iets terug te willen geven aan de maatschappij'. Op de vraag of imagoverbetering en een vol stadion geen bijkomende doelstellingen zijn wordt door Gheysen ontkennend gereageerd: "(...) met die initiatieven, de doelstelling is daar nooit bij, en dat mag ook niet, dat het is om meer abonnementen te verkopen, of meer supporters te creëren. Maar het is onlosmakelijk ook wel verbonden aan een sterker imago, een imago van een volksclub, een toegankelijke club te zijn." Ook Kroes reageert ontkennend wanneer hem dezelfde vraag wordt voorgelegd: "Daar moet je tegen Joop Munsterman (de voorzitter van FC Twente, red.) niet over beginnen, want dat is onzin. De voorzitter heeft contact met zijn achterban, en vindt het belangrijk om hier aandacht aan te besteden naast de sportieve prestaties van het eerste elftal."

Men kan zich afvragen of een voetbalclub de juiste organisatie is om maatschappelijke issues zoals gezondheid, educatie, sportdeelname en sociale participatie te beïnvloeden. Gheysen: "In iedere moderne onderneming begint ook het deel CSR (Corporate Social Responsibility, red.) belangrijker te worden. (...) Dat is bij alle bedrijven, dat dat echt belangrijker wordt, dus dan is het ook een logische stap dat dat binnen een professionele organisatie zoals voetbalclubs ook gebeurt. (...) Als je zegt: waarom doe je dat nu als club (Club Brugge, red.), wij krijgen als club heel veel van de samenleving, de supporters komen altijd fanatiek naar de wedstrijden (...) die verwachten ook wel wat en daarvoor willen we ook graag iets terug doen."

Toch geeft Kroes namens FC Twente toe dat niet alle supporters evenveel waarde hechten aan de maatschappelijke projecten van de

club. Waar de stichting 'Scoren in de wijk' organisatorisch nauw gelieerd is aan de voetbaltak, wordt op financieel gebied alles strikt gescheiden gehouden. Kroes: "Als je dat niet doet, dan krijg je direct problemen. Als de fanatieke supporters weten dat heel veel geld naar scholing in de wijk gaat dan krijg je een opstand als het op sportief gebied minder gaat."

Als je de financiën niet scheidt krijg je mogelijk een opstand van fanatieke supporters

Conclusie

Zowel Club Brugge als FC Twente zijn van mening dat het hun verantwoordelijkheid is om zich in te zetten voor de maatschappij. Beide doen dat door projecten op te zetten binnen de thema's sport, gezondheid, educatie en sociale integratie/betrokkenheid, waarbij gebruik wordt gemaakt van de sterke verbindende positie en de kracht van de voetbalclub. Over de achterliggende gedachte voor de inzet van Club Brugge en FC Twente voor de maatschappij, zeggen Gheysen en Kroes hetzelfde: de voetbalclubs willen iets teruggeven aan de maatschappij, en door gebruik te maken van de naam van de club kun je met diverse projecten veel bereiken. Maar ook vanwege het verbindende karakter van sporten – en meer specifiek van voetbal – hebben de projecten een positieve uitwerking op sportdeelname, (bewustwording van) gezondheid, educatie, en de sociale participatie van burgers. Club Brugge Foundation en stichting 'Scoren in de wijk' lijken in België en Nederland tot de clubs te behoren die voorop lopen wat betreft het leveren van een positieve bijdrage op maatschappelijk gebied. Kroes, glimlachend opmerkend dat je 'chauvinisme moet afstraffen', denkt dat veel clubs uit de Nederlandse Eredivisie vooral bezig zijn met de waan van de dag. Kampioen worden, of handhaven bijvoorbeeld, is voor bepaalde clubs zo van belang dat ze hun maatschappelijke verantwoordelijkheid nog wel eens vergeten. Het zou goed zijn, dat ook in de huidige tijden van economische bezuinigingen, sportclubs hun maatschappelijke verantwoordelijkheid blijven voelen en daarmee betrokken blijven bij diverse sociale projecten. FC Twente en Club Brugge kunnen hierin wellicht een voorbeeldfunctie vervullen voor andere clubs en sporten.

Marijke Jansen (f.m.jansen@uu.nl) is PhD-kandidaat op het project 'Sport en Bewegen in de Openbare Ruimte' aan het departement Sociale Geografie en Planologie van de Universiteit Utrecht. Jorn Koelemaj (Jorn.Koelemaj@UGent.be) is als academisch assistent en promovendus verbonden aan de Universiteit Gent en actief als redacteur bij AGORA. Ineke Deelen (j.c.c.deelen@uu.nl) is PhD-kandidaat op het project 'Sportdeelname en bereikbaarheid van Sportvoorzieningen'. Nynke Burgers (n.burgers@uu.nl) is PhD-kandidaat op het project 'Lid van de Club'. Zij zijn beiden verbonden aan het departement Sociale Geografie en Planologie van de Universiteit Utrecht.